
MARTA TORRES I VILATARSANA

MARQUES D'ORALITAT EN ELS XATS

---

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquest article és donar compte de les marques d'oralitat en els xats. El xat, com a gènere discursiu, s'emmarca en el canal escrit, al qual tradicionalment associem un nivell de formalitat elevat, però presenta característiques de l'oral, com sostenen Torres i Cuenca (2007). El corpus d'anàlisi que hem analitzat està conformat per xats d'accés lliure, sense moderador ni tema predeterminat i que, per tant, s'inscriuen en un nivell de formalitat baix. El repte consisteix a detectar com aspectes de l'oralitat col·loquial s'incorporen en textos que, de fet, són escrits.

Un segon objectiu és la comparació entre l'oral col·loquial no espontani de les sèries de televisió¹ amb l'escrit col·loquial espontani dels xats. Cal tenir en compte que les sèries intenten reproduir la llengua oral col·loquial espontània a partir d'una planificació (llengua escrita per ser dita) a diferència dels xats, en què no hi ha aquesta voluntat deliberada.

1. La coincidència de publicació en aquest monogràfic de l'article d'A. Matamala *Del guió a la pantalla: trets de l'oral col·loquial en la ficció televisiva* convida a establir la comparació entre l'oral en la ficció televisiva i els xats partint dels mateixos trets lingüístics ja que creiem que pot ser d'interès per al lector. Agraïxo a M. J. Cuenca la proposta de la comparació i a A. Matamala la facilitació de la graella d'anàlisi dels trets.

El nostre corpus d'anàlisi està constituït per dos xats enregistrats des del canal El cafè de Vilaweb.² Els participants han pogut accedir al xat a través d'un web sense necessitat de disposar d'un programa client específic ni de cap coneixement previ, motiu pel qual els usuaris no tenen a l'abast cap recurs propi dels programes clients (ús de colors, tipus de lletra, accions, icones, etc.). En les seves intervencions, doncs, s'han de limitar a l'ús dels caràcters del teclat (com a molt poden usar majúscules i compondre emoticones).

Taula 1. Característiques del corpus

	Xat1	Xat2
<i>Nombre de mots</i>	2266	2222
<i>Usuaris connectats</i>	30	41
<i>Durada</i>	1h. (de 20 h a 21h)	1.30 h. (de 20.30 h a 22.00 h)

L'única informació sociolingüística dels participants de la qual disposem s'ha de deduir del que ells mateixos declaren quan es presenten i dels sobrenoms, que de vegades indiquen la procedència o l'edat inclosa al sobrenom (les edats explicitades són 15, 22, 23 i 24 al xat1; 15, 17, 20, 21 i 23 al xat2). En general podem dir que es tracta de xats mixtos, amb equilibri entre homes i dones, i que hi tenen un pes notable alguns participants de les Terres de l'Ebre, que, a més, fan bandera de la seva varietat dialectal, com veurem més endavant.

Tot seguit donem compte d'alguns factors que cal considerar a l'hora d'analitzar un xat. Com observa Castellà (2004), sovint es caracteritza la llengua oral per contrast amb la llengua escrita, com si la darrera fos la canònica, quan al capdavant l'escriptura és una mediatització de la llengua. Si adaptem aquesta idea als xats, evitarem caure en el parany de caracteritzar-los en relació directa amb la conversa oral. Certament, i com veurem al llarg d'aquest article, hi ha elements comuns i divergents entre tots dos gèneres, però convé tenir present les variables associades a la comunicació que descriu Hymes (1974) per donar compte de l'existència d'algunes de les divergències (no pas de totes) o per constatar que, malgrat la mediatització de l'ordinador en el cas dels xats, es donen elements comuns amb la conversa.

2. Els xats han estat enregistrats amb l'autorització de la direcció Vilaweb, amb la condició de modificar els sobrenoms dels participants per garantir-ne l'anonimat.

Els xats no es proposen reproduir una conversa oral espontània, a diferència de les sèries de televisió o dels seus guions (cf. Matamala, en aquest volum). L'objectiu en un xat és comunicar-se, transmetre informació, etc. i a posteriori pren forma o model de conversa oral per proximitat i per una major experiència dels usuaris, de la mateixa manera que quan escrivim un correu electrònic tendim a basar-nos en el model de la carta. Per exemple, un element com una signatura bàsica, configurada només pel nom, és del tot prescindible en un correu informal perquè el nom de l'emissor apareix a l'encapçalament del missatge. En els correus més formals, les fórmules de comiat com “Cordialment,” o “Atentament,” també beuen del model formal de la carta.

Imatge 1. Pantalla d'accés als xats de Vilaweb, amb la llista de canals disponibles

Així, les noves formes de comunicació no substitueixen “les de sempre”, sinó que s’hi afegeixen. Encara més, les noves sovint beuen del model de “les de sempre” de manera que podem establir el paral·lelisme que mostrem en la taula 2:

Taula 2. Formes de comunicació clàssiques i noves

FORMES DE COMUNICACIÓ		
<i>clàssiques</i>	→	<i>noves</i>
carta	→	correu electrònic
conversa	→	xat
diari personal	→	bloc
enciclopèdia	→	viquipèdia

És interessant el nou concepte de *pràctiques vernacles*, que versa sobre les maneres com les persones, un cop hem après a llegir i escriure, s'apoderen d'aquesta tecnologia per usar-la com els agradi, més enllà de les convencions establertes. Segons Cassany, Sala Quer i Hernández (2008), les *pràctiques vernacles* s'oposen a les *pràctiques dominants* i no estan vinculades a cap institució, regulació o convenció, a diferència de les dominants. Aquesta perspectiva no se centra només en l'anàlisi de les característiques del discurs, sinó que adopta una mirada més antropològica global i estudia aspectes com la multimodalitat, el processament en multitasca, els conceptes d'autor i intertextualitat, etc. Des de l'àmbit educatiu, és interessant constatar que, mentre que alguns joves fracassen en l'aprenentatge formal de les *pràctiques dominants*, poden ser molt bons en les *pràctiques vernacles*, sovint tan ofesticades o més que les primeres, tot i que puguin tenir requeriments lingüístics i cognitius diversos. Des d'una mirada diacrònica, abans de l'arribada de les TIC ja existien *pràctiques vernacles* com els apunts de classe, la llista de la compra o les notes personals, en les quals és habitual l'ús d'una varietat simplificada amb abreviacions, signes personals, etc. amb la diferència que amb les TIC les *pràctiques vernacles* passen d'un entorn d'ús privat a un de públic, i a un grau superior de sofisticació motivada, en gran part, pels mateixos mitjans tecnològics.

1.1 ELS MODELS DE LLENGUA A INTERNET

Els intents de classificació del discurs mediat per ordinador es poden englobar en dos models d'anàlisi:

- un sol gènere homogeni, comú per a tots els sistemes de comunicació d'Internet, caracteritzat per l'ús d'abreviacions, emoticones i llenguatge simplificat (batejat com a *Netspeak* per Crystal, 2001);

- diversos models de llengua a la xarxa en funció de cada sistema de comunicació (bloc, xat, email, etc.), com han postulat en els seus estudis Baym (1995), Cherny (1999) o Herring (1996). Aquesta aproximació té en compte les variables tècniques i situacionals dels diferents gèneres de comunicació mediada per ordinador. Al seu torn, cada gènere pot subdividir-se en subgèneres en funció del seu nivell de formalitat, per exemple, de manera que la descripció d'una llista de distribució entre professionals divergirà d'una llista entre companys d'una colla castellera.

Aquest article s'emmarca en el segon model d'anàlisi. Tindrà en compte algunes de les variables que han estat el fonament de les principals contribucions que tot seguit descrivim.

La ja clàssica aproximació de Hymes (1974), basada en el model de l'etnografia de la comunicació i aplicada a la comunicació mediada per ordinador en diversos treballs per Baym (1995) o Herring (1996, 2001, 2007), posa de manifest aspectes en comú i divergents entre els xats i la resta d'interaccions conversacionals. Aquest model parteix de set variables conegudes per l'acrònim SPEAKING, que en anglès comprèn les categories *Setting/Scene*, *Participants*, *Ends*, *Act sequence*, *Key*, *Instrumentalities*, *Norms* i *Genres* (en català situació, participants, propòsits, actes, clau, instruments, normes i gèneres, respectivament). Aquest marc descriptiu centra l'atenció en aspectes de la situació comunicativa que poden ajudar a interpretar fenòmens lingüístics.

Un model alternatiu que facilita l'anàlisi dels factors relatius al context situacional és l'esquema de Biber (1994), recollit per Payrató (1996 [1988]). S'ha aplicat als xats, correus electrònics i missatges a mòbils per Torres i Payrató (2003), agrupant-los al llarg de set punts: estructura comunicativa, relacions entre els participants, lloc i temps, canal, relació amb el text, propòsit i tema.

A banda de les variables que tenen a veure amb el context situacional del discurs, hem de tenir en compte les variables relacionades amb el mitjà comunicatiu, definides per Herring (2007):

1. Sincronia/ asincronia
2. Transmissió del missatge
3. Persistència de la transcripció
4. Mida de l'espai per a escriure el missatge
5. Canal de comunicació
6. Anonimat del missatge
7. Privacitat del missatge

Continuant amb els models de participació en els sistemes sincrònics com els xats o la missatgeria instantània, Baron (en premsa) observa que la missatgeria instantània, tot i ser un sistema dissenyat com a sincrònic, s'usa de manera asíncrona. Com hem assenyalat, els nadius digitals solen tenir oberts diversos programes al seu ordinador i, per tant, la seva atenció va i ve d'una finestra a l'altra. Dit d'una altra manera, no ens ha de sorprendre que la resposta a un torn de parla no aparegui immediatament sinó unes línies més avall, quan el participant torni a prestar atenció a la conversa.

Baron dona dades a partir de l'anàlisi del temps de resposta entre els torns de parla en la missatgeria instantània: la majoria de respostes (66,9%) triguen menys de 10 segons en relació amb l'antecedent, un 24,5% triguen entre 11 i 30 segons i un 8,2% triguen entre 31 segons i més de 5 minuts. No disposem d'aquesta mesura sobre els xats del nostre corpus, però reconeixem el fenomen del retard de resposta en tots els sistemes sincrònics que hem tingut la oportunitat d'usar, motivat tant per la pràctica multitasca en línia com per la interferència d'altres activitats fora de línia (telèfon, conversa presencial, etc.).

2. TRETOS DE L'ORAL COL·LOQUIAL ALS XATS

En aquest apartat, revisarem la presència de trets de l'oral col·loquial en els xats, a partir de la proposta de Matamala (en aquest volum). La tria parteix de la caracterització del català col·loquial de Payrató (1996 [1988]). Hem deixat de banda els aspectes entonatius, fonètics i fonològics (abordats en Torres, 2003) per centrar-nos en els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics.

Abans d'entrar en l'anàlisi d'aquests tres blocs, oferim unes dades relatives al nombre de mots que conformen les unitats mínimes. El nostre corpus conté una mitjana de 4,60 (xat1) i 4,01 (xat2), mots per línia de transmissió. Si considerem les dades que aporta Castellà (2004), on compara el nombre de mots en la conversa informal, la prosa acadèmica i la classe magistral (cf. també Castellà, en aquest volum), comprovem que les nostres dades que corroboren l'apropament dels xats a la conversa col·loquial.

Taula 3. Dades mitjanes sobre el total de clàusules (Castellà, 2004)

	CONVERSA INFORMAL	PROSA ACADÈMICA	CLASSE MAGISTRAL
Nombre de mots per clàusula	5,74	7,27	10,59

Aquestes dades són coherents amb les que presenta Baron (en premsa) en relació amb la missatgeria instantània, on identifica 5,4 mots per transmissió, mentre que a les unitats tonals de la conversa col·loquial que ell analitza és de 6,2; si considerem els articles acadèmics escrits, segons Chafe i Danielewicz (1987), és de 9,3, es pot concloure que la missatgeria instantània, igual com el xat, és més a prop de la conversa presencial.

2.1 ASPECTES MORFOLÒGICS

A l'apartat dels aspectes morfològics, Payrató (1996 [1988]) subratlla una tendència de la llengua col·loquial a la simplificació dels paradigmes, que es resumeix en dos fenòmens: la regularització i l'ús reduït dels recursos potencials de la llengua que són aprofitats en altres registres.

El primer tret que recull Payrató és la regularització dels paradigmes flexius que, per analogia, porta a l'eliminació d'excepcions. En el nostre corpus d'anàlisi hem trobat dues ocurrences del present analògic *coneixo*, que il·lustren aquesta tendència, i una de *conek*:

<ckk> pot ser, jo en coneixo alguna (xat1)
<ckk> no se, faig propaganda, que coneixo a l'amo del pub (xat1)
<Miquel_22> te conek? (xat1)

a més de la formació del femení.

<Miquel_22> i tu a masia so cabronaaa (xat1)

Quant a la creació de formes noves, els xats són una font inesgotable de creativitat. Sovint es recorre a la simplificació emulant la llengua infantil, com en el cas de *tas* per *estàs*.

<Miquel_22> i kom es k no tas al messenger (xat1)

El segon aspecte que enumera Payrató (1996 [1988]) és una aplicació reduïda del conjunt de recursos de la llengua, alguns dels quals són exclusius del registre col·loquial. L'ús freqüent de l'imperatiu i la inexistència de perfets simples són dues característiques del registre col·loquial que també aconsegueixen els xats del nostre corpus.

<bruneta!> tu te kalles burro! (xat1)

El corpus conté també un cas de concordança del verb *haver-hi* amb un referent plural (es parlava d'unes noies) i un díctic indefinit. El mateix exemple il·lustra el fenomen del pleonasma del pronom *en* forçat per la col·locació del l'adverbi davant del díctic: *no hi ha d'això aquí* seria correcte, a diferència de **no hi ha aquí d'això*. En el mateix xat un altre participant escriu la mateixa seqüència sense concordança.

<NSKPOSAR> no ni an aki daixo (xat2)

<KRISTO> NO NI A DAIKO AKI (xat2)

També hi trobem altres formes verbals que s'associen a l'oral col·loquial, com l'ús de la primera persona plural del present d'indicatiu amb valor pragmàtic de la segona del singular, que hem detectat als xats. La consciència d'adreçar-se a un grup d'interlocutors fa que sovintegi l'ús de formes plurals, tant de primera persona, com a l'exemple següent, com de segona persona. Fins i tot s'arriben a pluralitzar mots sense flexió com *holes* per *hola*.

<roos> kom astem ? (xat2)

D'altra banda, la morfologia pronominal presenta una variació significativa entre els registres formals de la llengua i els informals. Payrató (1996 [1988]) observa que les combinacions usades en registres formals es redueixen de manera dràstica o, fins i tot, s'eviten en usos informals. Perquè el seu enunciat sigui més intel·ligible, els parlants solen preferir les formes plenes que no pas combinacions de clítics. En l'exemple següent, *bruneta!* podia haver guanyat velocitat d'emissió del missatge si hagués optat per la forma pronominal (*te'l van aconsellar?*) però, tot i que la velocitat és un factor important en els xats, prefereix explicitar el complement directe.

<ckk> me vaig comprar un ordenador, vaig a un curs i mos van aconsellar este chat

<bruneta!> te van aconsella este xat? (xat1)

El nostre corpus, permet constatar que les combinacions són d'ús poc freqüent als xats, tant les normatives com les que Payrató (1996 [1988]) atribueix al col·loquial. Caldria una anàlisi basada en més dades per confirmar la hipòtesi que actualment, en la llengua col·loquial escrita dels xats, les combinacions de pronoms s'eviten explicitant els referents o senzillament s'ometen. A partir del corpus analitzat podem afirmar, però, que no hem trobat cap ocurrència d'*els hi* ni normativa ni com a combinació jòquer que, com assenyala Payrató (1996 [1988]), s'usa en barceloní en qualsevol combinació d'acusatiu i datiu o locatiu amb l'única restricció que un dels dos complements sigui plural. Pot justificar aquesta absència el fet que bona part dels

participants diuen que són originaris de les Terres de l'Ebre. Tampoc no trobem combinacions com *li ho* o *la hi* ni en la forma simplificada *l'hi*. Igual que en el corpus de Matamala (en aquest volum), els xats del corpus no recullen la combinació *n'hi* en substitució de *li'n*. L'única ocurrència de *n'hi* digna de remarcar, atès que té l'antecedent indefinit explicitat tres línies més amunt (*de 20.000 quilòmetres*) i per localitzar el complement circumstancial (*amb el cotxe*) hem de retrocedir deu torns de parla.

<Miquel_22> no ni fai ni la mitat (xat1)

Tampoc no hem detectat cap cas de pronom *se* propi de l'oral barceloní com *mirem's-e* per *mirem-nos* o *mireus'-e* per *mireu-vos*. Trobem, en canvi, un cas del pronom *lis* per *els*, analògic del complement indirecte singular.

<KRISTA> fotalis canya (xat2)

Sí que hi ha, però, altres fenòmens que podem associar amb l'oral col·loquial com un gran nombre de simplificacions de *li ho* per *li* o variants dialectals (*dismoo* per *digues-m'ho*). Crida l'atenció el polimorfisme gràfic a l'hora d'escriure pronoms febles tant per part d'un mateix participant (*dismeuu* i *dismoo*) com en general. Tot seguit reproduïm un fragment del xat1 amb una elevada aparició de pronoms febles que il·lustren tots els fenòmens que hem descrit.

<ckk> li expliquem a bruneta
 <bruneta!> dismeuu
 <mossa24>
 aquestes mosses no ho sabien
 ...
 <Ca_BaRCeLoNiNA>
 això, digues-li
 ...
 <ckk> no se si dirte-ho
 ...
 <mossa24>
 tu explayat ckk
 <2 xicotes> dili
 ...
 <Ca_BaRCeLoNiNA> digues-li cony
 ...
 <mossa24> som-hi campeon!
 <bruneta!> va dismoo

Fins i tot s'arriba al punt que la confusió que pot generar la simplificació gràfica de *s'hi* pel *si* condicional promoguda per l'homofonia de les dues formes no sembla suposar cap obstacle per a la comunicació.

<KRISTO> SI VIU B E A KASTEFA? (xat2)

També és habitual l'elisió de pronoms com *en*.

<ckk> pero de calents hi ha un rato (xat1)

<2 xicotes> jo tin 16 (xat1)

Igualment, són propis de les converses espontànies els enunciats pleonàstics amb aparició del pronom i del complement ple. En trobem molts casos en el corpus. Una variant que podríem considerar propera als clítics que Payrató (1996 [1988]) considera buits de contingut i que etiquetarem com a lexicalitzats (com *enfotre-se'n*, *se n'enrecorda*) és la forma *vineten* del segon exemple. A tall d'hipòtesi, aquesta forma pot ser fruit de la influència del castellà *vente* i de l'analogia amb *anar-se'n*.

<geminis> pero li preguntava a la bruneta (xat1)

<Miquel_22> vineten a la metro sta nit (xat1)

Quant a la morfologia verbal, Payrató (1996 [1988]) apunta un alt grau de variació lliure, com en algunes formes de l'infinitiu i del perfet perifràstic d'*haver* i d'*anar*. Al corpus d'anàlisi disposem d'algunes aparicions de *vai*, tant amb funció d'auxiliar com en sentit literal.

<Miquel_22> fa poket per culpa dun desgraciat lo vai fikar a dos rodes (xat1)

<Mingo> men vai a un altra sala (xat2)

Anant més lluny en la variació de la morfologia verbal, hem trobat ocurrencies de *fai* per *faig*. El cas de *voreu* per *veureu* tant es pot tractar d'una reproducció de l'oral en català oriental amb la simplificació del diftong com d'una forma pròpia del català occidental.

<Miquel_22> ni li fai fer trompos (xat1)

<MAQUINA HOP> JA U VOREU KUAN ENTRI (xat1)

Els exemples *dismeuu* i *dismoo* per *digues-m'ho*, que hem vist en l'apartat dedicat als pronoms també mostren una simplificació del l'arrel verbal pròpia dels dialectes occidentals.

Pel que fa als articles personals, en tot el corpus s'aprecia un ús sistemàtic de *la* i *ello* sense cap aparició d'*en/na* ni de $\emptyset$, més formal.

<*geminis*> pero li preguntava a la bruneta (*xat1*)

La forma *lo* s'usa no només com a article neutre sinó també com a article masculí i pronom feble, com s'aprecia en els exemples següents respectivament. Recordem que uns quants participants s'identifiquen com a originaris de poblacions pertanyents a parlars occidentals.

<*Miquel_22*> nkara sok d lo milloret k hi ha

<*ckk*> vaia rallada en lo putu nik (*xat1*)

<*Bloom!*/!(off)*> i lo kristo? (*xat2*)

<*Miquel_22*> lo porto a punt sempre (*xat1*)

El darrer aspecte que s'identifica amb la llengua oral és la morfologia derivativa, amb una freqüència elevada de prefixos i sufixos augmentatius i diminutius. Alguns tenen caràcter efímer perquè són fruit de modes o són d'ús habitual entre joves com *extra-*, *mega-*, *ultra-* o *super-*, mentre que d'altres es mantenen en el temps com *-ot*, *-às*, *-ero* o *-arro*. Al corpus només apareix un cas de prefix de moda, encara en procés de gramaticalització donat que l'escriuen separat de l'adverbi, i un de sufix *-era* a *pastillera*.

<*bruneta!*> i meu passo super b (*xat1*)

<*geminis*> no veus q ens vol fotre el pel la pastillera esta (*xat1*)

2.2 ASPECTES SINTÀCTICS

Un dels aspectes que més destaca a l'hora d'abordar la sintaxi dels xats és la dificultat a primera vista per seguir el fil d'un enunciat perquè sovint l'emissor el segmenta en dos o més torns de parla. Com a conseqüència d'aquesta pràctica, és possible que apareguin torns de parla d'altres participants pel mig. Encara més, mentre l'emissor escriu la continuació de l'enunciat en un segon torn de parla, està llegint altres contribucions que apareixen a la pantalla i que poden modificar el rumb del seu discurs: pot reformular el missatge si algú manifesta que no l'està entenent, pot deixar-lo truncat i canviar sobtadament de tema per respondre una altra intervenció, etc.

El primer tret sintàctic que Payrató (1996 [1988]) atribueix al col·loquial és l'ús d'enunciats "agramaticals" com *Jo el primer comentari és que...* Aquest tipus d'enunciats són acceptables i intel·ligibles tant en una conversa com en un xat. De fet, els participants envien enunciats com el de l'exemple, amb un *jo* amb funció de complement directe en lloc d'*a mi*, tot i tenir la possibilitat de refer el text abans d'enviar-lo a diferència del que succeeix en mode oral, en què no existeix l'opció d'esmenar el que ja s'ha dit.

<geminis> jo als 16 a les 3 cm a molt muns pares hem volien a casa (xat1)

Un segon tret és el predomini d'oracions juxtaposades en la llengua oral, seguit de la coordinació i en darrer lloc es recorre a la subordinació, com mostra l'exemple següent.

<ckk> me vaig comprar un ordenador, vaig a un curs i mos van aconsellar este chat (xat1)

Les adjectives explicatives són poc freqüents, i encara menys amb el relatiu *qual* o relatius compostos. Com a usos expandits de la conjunció *que*, als xats del corpus es donen casos amb funció de connector o a l'inici d'un oració interrogativa.

<ckk> de la meua edad que tampoc soc un abuelo cony (xat1)
<KRISTO> k pega a la gen si no li fan kas? (xat2)

Quant al pronom interrogatiu *què*, Payrató (1996 [1988]) enumera diversos exemples d'usos col·loquials. Matamala (en aquest volum) només troba l'equivalent a *i doncs?* en el seu corpus d'anàlisi (*Què? No te'n vas*). Els xats presenten dues ocurrences de *o què?* en posició final, amb el mateix valor.

<bruneta!> k n en trobes o k? (xat1)
<KRISTO> esta flipan akest o k? (xat2)

D'altra banda, cal notar que les construccions passives perifràstiques s'eviten en l'oral col·loquial. De fet, són d'ús poc freqüent en qualsevol registre del català si ho comparem amb l'ús habitual que se'n fa en altres llengües com per exemple en anglès. Payrató (1996 [1988]) esmenta el rebuig de la llengua corrent cap a la passiva en general. Matamala (2008), però, distingeix entre la passiva perifràstica i la pronominal o reflexa. La segona sembla més acceptable en l'oral col·loquial. En el corpus trobem construccions reflexes com la següent:

<Bromista> se veu k no es el mtx (xat2)

Sovint l'efecte de les passives s'obté a través de dislocacions, construccions característiques dels enunciats de l'oral col·loquial.

<RoSaaaa!> ell de 40 no pasa (xat1)

<Miquel_22> a mes de 140 no vol anar (xat1)

Així mateix, als xats és freqüent l'ús dels connectors interrogatius o exclamatius que Cuenca (2006a) inclou dins del concepte de *connectors pragmàtics* perquè marquen connexió textual a la vegada que aporten un valor modal i interactiu. Pel que fa a les preguntes confirmatòries (o *tag questions*), s'usen exclusivament al corpus les interjeccions pròpies monosil·làbiques *eh?*, *oi?*, *no?*, o *què?*, en un procés de gramaticalització més avançat que les interjeccions impròpies *veritat*, *entesos* o *d'acord*.

<RoSaaaa!> te va saber mal eh? (xat1)

<light> però no t.ho perdis que també hi ha tios bons, oi? (xat2)

<Bromista> com se nota k u estic mirant no? (xat2)

<KRISTO> esta flipan akest o k? (xat2)

També hi ha altres tipus de connectors pragmàtics propis de l'oral, com *home* i *dona* (cf. Cuenca i Torres, en premsa). Als xats, aquests marcadors apareixen en posició inicial, més prototípica del valor conatiu que desenvolupen, mentre que *tio* i *tia* tenen més mobilitat en la col·locació, fins i tot poden situar-se enmig de l'enunciat atès que tenen un valor conatiu escàs. Els exemples següents en mostren usos en el xat:

<ckk> home, avui en dia es molt raro (xat1)

<ckk> dona, tinc una neboteta de 18 i me faria palo una de la mateixa edad, pero mai se sap (xat1)

<bruneta!> kom es nota k n em koneixes tio

<Miquel_22> ke va tia

<mossa24> jo diria que tio pero mai se sap eh...

A prop de la funció conativa d'alguns d'aquest connectors se situen els vocatius, elements molt presents en tots els xats i quasi imprescindibles a l'hora de suplir pràctiques del llenguatge no verbals que en una conversa presencial identificarien sens dubte qui és el receptor del missatge.⁵ Recordem que en els xats del corpus hi ha entre 30 i 40 participants potencials dels quals solen intervenir en la mateixa conversa entre

5. Cuenca (2006b) ha analitzat amb profunditat els vocatius en diferent gèneres.

5 i 10, de manera que sovint és imprescindible recórrer al sobrenom com a vocatiu per determinar a qui s'adreça el missatge. A banda dels sobrenoms, s'usen com a vocatius insults, adjectius, dialectalismes i, fins i tot, combinacions de sobrenom + substantiu, com en els exemples següents respectivament.

<bruneta!> tu te kalles burrot! (xat1)
 <KRISTA> guapooooo (xat2)
 <dimoni_69> km vax xalar xeic (xat2)
 <KRISTA> bloom carinyooooooooo (xat2)

Finalment, Payrató (1996 [1988]) esmenta la tendència a l'elisió i els enunciats incomplets com a trets destacables de la sintaxi col·loquial.

<RoSaaaa!> 24? (xat1) [en lloc de *El teu cotxe té 24 anys?*]
 <KRISTO> esk a mi kuan era petit em van dir (xat2) [enunciat incomplet]

Cal subratllar la diferència entre un enunciat incomplet per voluntat de l'emissor, com l'anterior, del que seria un truncament de l'enunciat per encobriment de torn de parla o per usurpació del torn, com es dona en les converses informals presencials. Aquests darrer cas, òbviament, no es dona als xats per impossibilitat tècnica.

2.3 ASPECTES LÈXICS

En el camp del lèxic els participants en els xats hi troben un espai de llibertat i de joc lingüístic per recórrer, més conscientment que en altres gèneres. Dit d'una altra manera, qui xateja no usa deliberadament una combinació pronominal concreta ni disloca un enunciat a propòsit però, en canvi, sí que tria dialectalismes sabent que s'allunya de l'estàndard o probablement escriu per primera vegada un insult que en mode oral sempre ha dit.

Payrató (1996 [1988]) titlla el lèxic col·loquial de limitat en comparació al d'altres registres més formals. El sentit comú i el context ja s'encarreguen de desambiguar la imprecisió lèxica. Tanmateix, en els xats, el context presencial és inexistent. Cal un esforç addicional per construir, si cal, un context amb les paraules. Cada mot anirà configurant l'única informació disponible sobre cada participant. Amb la paraula es basteix la identitat dels participants de la mateixa manera que el vestuari o el to de la veu projecten una imatge dels interlocutors en una conversa presencial.

No és estrany, doncs, que al corpus apareguin amb normalitat dialectalismes. N'hem vist alguns casos en la morfologia verbal i pronominal. El primer exemple

s'identifica clarament amb un parlar occidental, mentre que al segon trobem *atres* per *altres*, forma habitual en català central.

<+Vilaweb> me fot ke se pasen la tarde fen lo gos (xat2)

<ckk> apart de atres, pero van mol a saco, no? (xat1)

Payrató (1996 [1988]) destaca un ús recurrent de mots genèrics amb una capacitat significativa superior. Pertanyen a totes les categories com substantius (*cosa*), adjectius (*bo*), adverbis (*molt*) o verbs (*fotre*) i n'hem trobat múltiples exemples al corpus.

<Miquel_22> u sento molt (xat1)

<bruneta!> jo n em foto res (xat1)

Elements com *daixò* o *dallò* amb funció d'omplidors, que poden arribar a substituir substantius o verbs (*dallonar*), no apareixen pròpiament al corpus. Una hipòtesi que es podria confirmar amb un corpus més ampli és que hagin passat de moda: es pot considerar més moderna una expressió com *No em ratllis* que no pas *No em daixonis*. De fet, el verb *ratllar* sí que s'utilitza al corpus. L'única ocurrència que s'aproxima als casos que ens ocupen és el del següent exemple, amb un valor afirmatiu / confirmatiu.

<Bloom!/(off)> re, q stic a classe, rallantme cm una ostra (xat2)

<Ca_BaRCeLoNiNA> això, digues-li (xat1)

Un altre element característic de la llengua col·loquial són les adaptacions de termes tècnics o cultismes per mitjà de l'etimologia popular, com *romàtic* per *reumàtic*. No trobem aquest casos probablement perquè, d'una banda, els participants dels xats han passat per un sistema educatiu que elimina aquests mots i, d'altra banda, la llengua dels xats està subjecta a una tecnificació que Payrató (1996 [1988]) generalitza a tots els vocabularis col·loquials però que en el cas dels xats és més notòria. Aquesta tendència pot simplificar anglicismes (*nik* per *nick*, *msn* per *messenger*) o bé preferir mots breus, abreviatures i sigles en substitució del nom comú (*pc* per *ordinador*).

<NSKPOSAR> ESPERA K EM KANVIO EL NIK (xat2)

<RoSsaaaa!> ske el msn me diuu tot el rato erroo (xat1)

<Bloom!/(off)> no puc estar aquí, i vigilant q los alumnes no se'm carreguen los pc's... (xat2)

És un tret distintiu de la llengua oral l'ús freqüent de procediments expressius diversos. Seguint la proposta de Matamala (en aquest volum) n'analitzarem tres grups: renecs, insults, eufemismes i paraules tabú; les interjeccions; dites, refranys i altres jocs de paraules. Tot i que el corpus conté alguns insults, podem afirmar que en xats en què hi ha una discussió entre participants els torns de parla poden arribar a estar configurats exclusivament d'insults. Cal notar que els exemples recollits són o normatius o acceptables en català.

<bruneta!> tu te kalles burro! (xat1)
 <Miquel_22> i tu a masia so cabronaaa (xat1)
 <Bloom!/*!(off)> puto clon de merda (xat2)
 <Bloom!/*!(off)> toca-collons (xat12)

El mateix succeeix amb els renecs i eufemismes, tots ells amb prou trajectòria en català. Sembla, doncs, que ens trobem davant d'un camp erm per als neologismes i les innovacions.

<Ca_BaRCeLoNiNA> digues-li cony (xat1)
 <mossa24> que coi tendreta.. (xat1)
 <Bloom!/*!(off)> (sort q per això, treballo a un collegi de monges... MECAGON DEU, I LA PUTA QUE L'HA PARIT!!!) .-p (xat 2)

En el corpus s'observen altres recursos expressius amb la funció d'elements intensificadors com al primer exemple. Cal remarcar que sovint els participants recorren a elements tipogràfics per desenvolupar la mateixa funció com emoticones, allargaments vocàlics o consonàntics, repetició de signes d'interrogació i admiració o escriure tot l'enunciat amb majúscules (Torres i Payrató, 2003).

<KRISTA> mira k adormirte (xat2)
 <bruneta!> kolla d aburritsssss!!! (xat1)

Les interjeccions s'usen amb molta freqüència al corpus, tant les pròpies com les impròpies, amb funció conativa, fàtica o expressiva principalment, i se situen tant a l'inici com al final de l'enunciat.⁶ Trobem alguns interjeccions provinents de verbs de percepció com *aviam* per *a veure* o *mitela* per *mira-te-la*, el polimorfisme de les quals és característica del seu procés de gramaticalització. El cas de *mitela*, a més, és doblement

6 . Cuenca (2002) ha aprofundir en l'anàlisi de les interjeccions i Torres (1999) ha classificat les interjeccions segons les seves funcions pragmàtiques a partir de corpus de xats i converses orals.

interessant perquè es tracta d'una forma simplificada d'un verb de percepció com *mira* usat en un medi sense possibilitat física de veure's.

<Miquel_22> mitela ellaaa (xat1)

<Miquel_22> i aviam kuan baiexs x metro (xat1)

Un capítol a part es mereixerien les interjeccions amb funció de salutació i comiat pel seu polimorfisme i l'elevada freqüència d'aparició, com s'evidencia a l'exemple següent. En general, els usuaris que participen en conversa solen respectar la norma no escrita de saludar abans de començar a conversar i d'acomiar-se quan surten del xat:

<L KVA> ADEWWW FINS DESPRES

<L KVA> JEJE

<L KVA> BESSITOS

<NSKPOSAR> DW

<NSKPOSAR> WAPA

<roos> wenassssssssss

<roos> a totss

<roos> a totess

<roos> kom astem ?

<roos> kom va este xat? (xat2)

Als xats no només s'usen interjeccions sinó que se'n creen a partir de la modificació d'existents en el repertori de la llengua estàndard com *eing* per *eh?* (amb la marca d'interrogació en el torn precedent) o *ei* per *eis* (amb un plural que recorda al de *holes* i al d'altres elements sense flexió de nombre que l'emissor pluralitza en atenció al caràcter col·lectiu dels receptors).

<geminis> ai oco en les drogues q a la llarga surten (xat1)⁷

<ernest 69> ei hola noies (xat1)

<Miquel_22> ¿??¿??¿¿¿¿

<Miquel_22> eing (xat1)

<Bloom!/*!(off)> eis, ara torno, "desapareixo" un momentet (xat2)

7. Oco per *ojo*, emulant una possible pronúncia catalanitzada d'un fonema castellà.

Quan en un mateix acte comunicatiu un parlant fa ús alternant de més d'una llengua podem parlar del fenomen del canvi de codi. En els xats l'alternança es dona del català al castellà però també a l'anglès, canvi poc habitual en llengua oral però que en mode escrit sembla més estès i acceptat.

<RoSsaaaal!> helloo XD (xat1)
<bruneta!> wenas mariaa! (xat1)
<Miquel_22> k vols k me kedi a topos fosforito??

En darrer lloc, els castellanismes, que diferenciariem del canvi de codi perquè no s'usen deliberadament sinó per desconeixement de la forma genuïna, són molt més notoris al corpus de xat que a les sèries o en altres situacions comunicatives orals, com s'observa als exemples.

<ckk> per a mi si que li he canviat els panyals (xat1)
<mossa24> allo que es posa a les bisagres... (xat1)

3. CONCLUSIONS

La nostra anàlisi permet concloure que els xats del corpus incorporen tots els trets identificats per Payrató (1996 [1988]) per al català col·loquial espontani. L'estructura gramatical de l'oralitat, doncs, és ben present en els xats.⁸

Quant als paral·lelismes que hem anat apuntant al llarg de l'article entre el corpus de xats i les sèries del corpus de Matamala (en aquest volum) cal remarcar que el guió d'una sèrie és un escrit per ser dit a diferència del xat, que no és dit per ser escrit si usem la terminologia de Gregory i Carrol (1978). A més, als xats no hi ha una consciència d'haver de respectar, adaptar-se o cenyir-se a un model lingüístic a diferència de les sèries, que en general sí que respecten un model normatiu.

Seguint el treball de Matamala (en aquest volum), la taula 4 resumeix els trets descrits en l'apartat anterior de manera sistemàtica i inclou, a més, les dades de Matamala, separant entre les diferents sèries en la seva versió audiovisual (AV) o escrita (G, de guió) i els xats. Com Matamala, no especifiquem freqüències; així, doncs, marcarem l'aparició d'un tret tant si hi ha una sola ocurrència o més d'una. Hem

---

8. En un sentit semblant, Baron (en premsa) conclou que la missatgeria instantània és més propera a l'oral, a diferència de Crystal (2001) que catalogava de varietat comuna o *Netspeak* una varietat més propera a l'escrit que a l'oral.

desestimant els trets que no formaven part de la classificació de Payrató (1996 [1988]) i que han estat recollits per Matamala perquè tenien una incidència d'ús a les sèries.

	SÈRIES TELEVISIVES								XATS
	PB_ AV	PB_ G	JL_ AV	JL_G	CP_ AV	CP_ G	NO_ AV	NO_G	
Morfològic									
Formes analògiques	-	-	-	-	-	-	-	-	+
Presència imperatius	+	+	+	+	+	+	+	+	+
No perfect simple	+	+	+	+	+	+	+	+	+
No concordança	+	+	+	-	-	-	-	-	+
Altres formes v. col.	+	-	-	-	-	-	-	-	+
Complements plens	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Enunciats pleonàstics	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Comb. pronoms col	+	+	+	+	-	-	+	+	+
Variació <i>he/haig/hai, vàreig/vai, etc.</i>	-	-	+	+	-	-	-	-	+
Article personal: <i>en</i> ⁹	-	-	-	-	+	+	+	+	+
<i>Lo neutre</i>	-	-	+	-	-	-	-	-	+
Sufixos, prefixos	+	+	+	+	+	+	+	+	+

9. Matamala marca l'aparició de l'article *en* mentre que als xats el que apareix són els articles *la/el/lo* i mai *en* o l'absència d'article, que Payrató atribueix al formal.

Sintàctic									
Enunciats agramaticals	-	-	-	-	-	-	-	-	+
Absència de <i>qual</i>	+	+	+	+	-	-	+	+	+
Absència de relatius compostos	+	+	+	+	-	-	+	+	+
<i>Que</i> col·loquial	-	-	+	+	-	-	+	+	+
Ús expandit <i>que</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ús expandit <i>que</i>	+	+	+	+	+	+	-	-	+
No passives perifràstiques	+	+	+	+	-	-	+	+	+
Dislocacions	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Final interrog. o excl.	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vocatus	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Enunciats incomplets	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Lèxic									
Verb <i>fotre</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Daixò, dallò, etc.</i>	+	-	+	+	-	-	+	+	+
Adapt. termes tècnics	+	+	-	-	-	-	-	-	+

D'altra banda, l'anàlisi del corpus que hem dut a terme ha contribuït a trencar el tòpic que el model de llengua dels xats és agramatical perquè, si bé hi ha transgressions ortogràfiques notables, els participants usen combinacions de pronoms complexes i normatives, com hem vist a l'apartat 2.1. Aquesta percepció de transgressió no deriva del xat per si mateixa sinó de l'experiència d'escriure i llegir allò que en mode oral no ens sorprèn perquè hi estem avesats. Des del punt de vista tradicional, el model de llengua dels xats és trencador i s'allunya de la normativa. El que succeeix és que el mode és escrit però les característiques de la interacció provenen del mode oral. El xoc justament prové de veure escrites algunes formes que només diem oralment, fet que podríem anomenar escripturització de com es parla o, en terminologia de Cassany, pràctiques vernacles. Fixem-nos que s'altera l'ortografia però es conserva (en bona part, en general) la gramàtica, com en l'exemple de les combinacions pronominals. Malgrat tot el que hem dit, hi ha una consciència de l'escrit. Si no fos així en els xats, per

exemple, es podrien substituir sistemàticament les ces trencades per esses (*Barsa* per *Barça*).

Una altra evidència fruit de treballar amb dades reals és que els xats es poden configurar com un espai d'ús de les varietats dialectals en mode escrit, sense complexos i sense el pes de la normativa, que neutralitza la varietat dialectal. L'ús de dialectalismes contribueix a projectar la imatge que els usuaris volen emetre d'ells mateixos cap a la resta de participants identificant-se amb el parlar propi de la seva zona.

MARTA TORRES I VILATARSANA

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BAYM, N. K. (1995) «The Emergence of Community in Computer-Mediated Communication» dins JONES, S. (ed.) *CyberSociety*, Newbury Park, CA, Sage.
- BARON, N. (en premsa) «Discourse Structures in Instant Messaging: The Case of Utterance Breaks» dins HERRING, S. ed., *Computer-Mediated Conversation*. Cresskill, NJ, Hampton Press.
- BIBER, D. i FINEGAN, E. (eds.) (1994) *Social Perspectives on Register*, New York, Oxford University Press.
- BRIZ, A. (1996) *El español coloquial: situación y uso*, Madrid, Arco-Libros.
- CASSANY, D., SALA QUER, J. i HERNÁNDEZ, C. (2008) «Escribir “al margen de la ley”: prácticas letradas vernáculos de adolescentes catalanes» dins *Actas del 8º Congreso de Lingüística General*, edició en cd, Madrid, Universidad Autónoma de Madrid.
- CASTELLÀ, J. M. (2004) *Oralitat i escriptura: dues cares de la complexitat del llenguatge*, Barcelona, Curial-PAM.
- CHAFE, W., DANIELEWICZ, J. (1987) «Properties of spoken and written language» dins HOROWITZ, R. & S. J. SAMUELS (eds.), *Comprehending oral and written language*, San Diego, Academic Press.
- CHERNY, L. (1999) *Conversation and community: Chat in a virtual world*, Stanford, CA, Center for the Study of Language and Information.
- CUENCA, M. J. (2002) «Els connectors textuais i les interjeccions» dins SOLÀ, J. et al., coord., *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries.
- (2006a) *La connexió i els connectors*, Vic, Eumo.

- (2006b) «El receptor en el text: el vocatiu», *Estudis Romànics* 26, pp. 39-64.
- CUENCA, M. J. i TORRES, M. (en premsa) «Usos de hombre/home y mujer/dona como marcadores del discurso», *Verba*, Santiago de Compostela.
- GREGORY, M. i CARROLL, S. (1978) *Language and Situation. Language Varieties and Their Social Context*, Londres, Routledge & Kegan Paul.
- Herring, S. C. (1996) «Two variants of an electronic message schema» dins S. C. HERRING (ed.), *Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, Amsterdam, John Benjamins, <http://ella.slis.indiana.edu/~herring/2variants.1996.pdf>
- (2001) «Computer-mediated discourse» dins SCHIFFRIN, D., D. TANNEN, i H. HAMILTON (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*, Oxford, Blackwell Publishers. <http://ella.slis.indiana.edu/~herring/cmd.pdf>
- (2007) «A faceted classification scheme for computer-mediated discourse», *Language@Internet*, 4. <http://www.languageatinternet.de/articles/2007/761/index.html/>
- HYMES, D. (1974) *Foundations in sociolinguistics*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- MATAMALA, A. (2008) «Del guió a la pantalla: trets de l'oral col·loquial en la ficció televisiva», *Caplletra* 44, pp. 141-168.
- MELLÉN, T. i SÁEZ, L. (2007) *Joves i valors*, Fundació Lluís Carulla-ESADE.
- PAYRATÓ, L. (1996 [1a ed. 1988]) *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*, València, Universitat de València.
- (1998) «Variació funcional, llengua oral i registres» dins PAYRATÓ, L. (ed.) *Oralment. Estudis de variació funcional*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PAYRATÓ, L. i ALTURO, N. (eds.) (2002) *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball*, Barcelona, Universitat de Barcelona.
- PRENSKY, M. (2001) «Digital Natives, Digital Immigrants» dins *On the Horizon*, Octubre 2001, 9(5), NCB University Press.
- SANMARTÍN, J. (2008) *El chat. La conversación tecnológica*, Madrid, Arco-Libros.
- TORRES, M. (1999) *Les interjeccions: aproximació pragmàtica a partir de converses presencials i virtuals* [Tesi de llicenciatura inèdita], Barcelona, Universitat de Barcelona.
- «La llengua catalana en la comunicació a Internet: qüestió de codis», *Llengua i ús* 26. pp. 77-82.
- TORRES, M. i CUENCA, M. J. (2007) «La norma en les converses virtuals o xats» dins MARTÍ, S. (coord.) *Actes del Tretzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona, vol. III, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

TORRES, M. i PAYRATÓ, L. (2003) «El català dels joves en els xats, correus electrònics i missatges a mòbils: una nova varietat col·loquial?» dins *Llengua, societat i ensenyament*, vol. III, ed. a cura de Vicent Martines (coord.), Alacant, Institut Universitari de Filologia Valenciana. Versió en línia: <http://www.softcatala.org/articles/article04.htm>.